

**ОБҐРУНТУВАННЯ
ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ДЛЯ
АВТОМАТИЗАЦІЇ
ОБЛІКУ НА
ЯЛТУШКІВСЬКІЙ
ДОСЛІДНО-
СЕЛЕКЦІЙНІЙ
СТАНЦІЇ ІБК І ЦБ
НААН УКРАЇНИ**

ГОНЧАРУК І.В.,
*доктор економічних наук, професор кафедри
економіки та підприємницької діяльності,
проректор з науково-педагогічної,
наукової та інноваційної діяльності*

КОВАЛЬ О.В.,
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

СТАРОСУД В.І.,
*Директор Ялтушківської дослідно-
селекційної станції
ІБК і ЦБ НААН України
ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний
консорціум»
(с. Черешневе)*

У статті проведено якісну оцінку чинної системи обліку на підприємствах мережі Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України на прикладі Ялтушківської дослідно-селекційної станції.

Виявлено, що за останні десятиліття цифрова трансформація стала актуальною не лише на рівні підприємства, а й на рівні окремих галузей економіки та навіть держави. Вона покликана спростити роботу з великими масивами даних, автоматизувати майже всі види діяльності, покращити взаємодію громадян із державою, клієнтів із компаніями, підприємствами та державою загалом.

Досліджено особливості впровадження сучасних інформаційних технологій для ведення автоматизованого обліку на підприємствах. Наведено характеристику сучасних програмних продуктів на вітчизняному ринку, що дозволило внести пропозиції щодо вибору програмного продукту для автоматизації бухгалтерського обліку у ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум» (Ялтушківська дослідно-селекційна станція Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України) на користь «BAS Бухгалтерія».

Доведено вагомість автоматизованої форми обліку, яка оптимізує роботу бухгалтерської служби, забезпечить максимальну економію робочого часу, найвищу продуктивність праці і, найважливіше, – інформаційну безпеку підприємства. Зазначено, що важливу роль у розвитку системи цифровізації має і людський фактор, адже особливій уваги потребує постійне удосконалення, розвиток персоналу та зростання кваліфікації працівників.

Визначено перспективи використання вітчизняних програмних продуктів, які є основою створення високоорганізованого середовища, де на новому, значно якіснішому рівні, з'явиться можливість проводити як повсякденну оперативну роботу, так і контролювати та аналізувати стан діяльності підприємства, що дасть можливість приймати науково-обґрунтовані управлінські рішення.

Ключові слова: автоматизація, облік, інформаційні системи, програмні продукти, інформаційна безпека, управління підприємством.

Табл.: 1. Рис.: 3. Літ.: 17.

**SUBSTANTIATION OF SOFTWARE FOR AUTOMATION OF
ACCOUNTING AT THE YALTUSHKIVSKA EXPERIMENTAL BREEDING
STATION OF THE INSTITUTE OF BIOENERGY CROPS AND SUGAR
BEETS OF THE NATIONAL ACADEMY OF AGRARIAN SCIENCES OF
UKRAINE**

HONCHARUK Inna,
*Doctor of Economic Sciences,
Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship,
Vice-Rector for Scientific and Pedagogical,
Scientific and Innovative Activities*

KOVAL Olena,
*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Accounting,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

STAROSUD Vitaliy,
*Director of the Yaltushkiv Experimental Breeding Station
of IBCSB of NAAS of Ukraine,
ESIC «Ukrainian Scientific-Educational Consortium»
(Chereshneve)*

The article presents a qualitative assessment of the current accounting system at the enterprises of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of NAAS of Ukraine on the example of Yaltushkiv Experimental Breeding Station.

It has been found that in recent decades, digital transformation has become relevant not only at the enterprise level, but also at the level of individual sectors of the economy and even the state. It is designed to simplify the work with large data sets, automate almost all activities, improve the interaction of citizens with the state, customers with companies, enterprises and the state as a whole.

Peculiarities of the introduction of the modern information technologies for conducting automated accounting at enterprises are investigated. The characteristics of modern software products on the domestic market are given, which allowed to make proposals for the selection of software for automation of accounting at ESIC «Ukrainian Scientific-Educational Consortium» (Yaltushkiv Experimental Breeding Station of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets NAAS of Ukraine) in favor of BAS «Accounting».

The importance of the automated form of accounting, which optimizes the work of the accounting department, will ensure the maximum savings of working time, the highest productivity and most importantly – information security of the enterprise. It is noted that the human factor also plays an important role in the development of the digitalization system, as special attention needs to be paid to continuous staff improvement, development and skills development.

Prospects for the use of the domestic software products, which are the basis for creating a

highly organized environment, where at a new, high quality level, will be able to conduct daily operations and monitor and analyze the state of the enterprise, which will allow to make the science-based management decisions.

Key words: automation, accounting, information systems, software products, information security, enterprise management.

Tabl.: 1. Fig.: 3. Ref.: 17.

Постановка проблеми. Протягом останніх десятиліть проникнення інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини стало одним із головних напрямків розвитку економіки та суспільства загалом.

Автоматизація стає настільки важливим фактором зростання продуктивності праці й підвищення якості життя, що зміни, які відбуваються, розглядаються науковцями як настання нової ери економічного розвитку, який в літературі характеризується терміном «цифрова, або інформаційна економіка». Внаслідок такої стрімкої цифровізації відбувається й інтеграція системи бухгалтерського обліку.

Комп'ютерні мережі забезпечили надійність інформаційних зв'язків як всередині бухгалтерії, так і між бухгалтерією та іншими структурними підрозділами. Це стало, в першу чергу, запорукою безпеки підприємств, проте питання інформаційної безпеки особливо мають бути у полі зору працівників та власників [5, с. 49].

Досить складно гарантувати сьогодні надійний захист інформації щодо діяльності підприємства при відсутній або лише наявній частковій автоматизації бухгалтерського обліку. В першу чергу, у такому випадку складно встановити причину неточності та невідповідності даних, оскільки етап, на якому була допущена помилка, та особу, відповідальну за викривлення інформації, встановити складно або неможливо.

Тому сьогодні перед вітчизняними підприємствами поставлене завдання якісного вибору інформаційного забезпечення для повної автоматизації бухгалтерського обліку, яке було б найбільш актуальним та доцільним, враховуючи специфіку діяльності господарства, і яке забезпечило б надійний захист інформації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифровізація обліку, що, в першу чергу, стає запорукою інформаційної безпеки підприємства, не могла залишитися поза увагою науковців, які виділяють основні переваги та недоліки використання інформаційних ресурсів.

Аналіз наукових джерел свідчить про різноманітність поглядів вітчизняних та зарубіжних вчених щодо визначення поняття «інформаційна безпека підприємства» та щодо ролі в цьому сучасних інформаційних систем. Серед них праці Калетніка Г.М. [6], Шиньковича А.В. [6], Правдюк Н.Л. [10], Бездушної Ю.С. [1], Скрипника С.В. [13], Наконечної Н.В. [8], Лепетан І.М. [10], Сороківської О.А. [14], Коваль О.В. [7], Ігнатенко М.М. [5], Близнюк І.М. [2], Дидич С.О. [3], Бурко К.В. [10] та інших.

У працях науковців досліджуються питання щодо підвищення якості обробки, достовірності, надійності, ефективності та захищеності інформації на основі сучасних інформаційних систем та технологій, які значно скорочують

час на обробку та передачу інформації, забезпечують точність та достовірність облікових даних, підвищують якісний рівень комунікаційної взаємодії менеджменту та удосконалюють процес прийняття управлінських рішень.

При застосуванні автоматизованих облікових систем підприємство може використовувати їх як інструмент для забезпечення інформаційної безпеки цього підприємства, зазначає Наконечна Н.В. [8, с. 235]. У свою чергу Близнюк І.М. під інформаційною безпекою пропонує розуміти суспільні відносини щодо створення і підтримання на належному рівні життєдіяльності інформаційної системи суб'єкта господарської діяльності [2, с. 207].

Дудатьєв А.В. стверджує, що «інформаційна безпека» – це суспільні правовідносини щодо процесу створення, накопичення, підтримки, збереження та охорони необхідних інформаційних даних на підприємстві [4, с. 109].

Стецюк Л.С. розуміє зазначене поняття як систему організаційних і технічних засобів для одержання, обробки, передачі та зберігання інформації, створену з метою забезпечення потреб користувачів інформацією для ефективного управління господарською діяльністю [15, с. 137].

Калетнік Г.М. наголошує, що необхідність оцінки й удосконалення організаційно-інформаційного забезпечення антикризового управління підприємств зумовлена високим рівнем технічних, організаційних, технологічних та інформаційних викликів і вимог до якості та захисту передачі, обробки і збереження різноманітних даних. Нині для оцінки рівня організаційно-інформаційного забезпечення антикризового управління агроформувань велике значення мають різноманітні якісні та кількісні індикатори використання комп'ютерних мереж та мережі Інтернет [6, с. 14].

Сутність інформаційної безпеки Сороківська О.А. вбачає у суспільних відносинах щодо створення і підтримання на належному рівні життєдіяльності інформаційної системи суб'єкта господарської діяльності [14, с. 34].

Погляди різних науковців щодо сутності та цілей інформаційної безпеки ще раз підтверджують той факт, що забезпечити її без сучасного, надійного інформаційного забезпечення просто неможливо. Зважаючи на значну кількість досліджень доводиться констатувати факт, що сьогодні питання впровадження сучасних інформаційних технологій в бухгалтерському обліку та діяльності підприємства загалом стоїть дуже гостро.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є обґрунтування перспектив використання програмних продуктів на вітчизняному ринку, що суттєво впливають на процес бухгалтерського обліку, який забезпечує повноту задоволення інформаційних потреб користувачів та висвітлення комплексу заходів, що дозволяють розглядати автоматизовані облікові системи як інструмент забезпечення інформаційної безпеки на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Облікова система підприємства як одне з основних джерел генерування інформації для прийняття управлінських рішень є постійним об'єктом для здійснення вдосконалень, що обґрунтовується розвитком системи управління підприємствами в умовах ускладнення їх організаційної структури, системи міжфірмових взаємозв'язків та підвищення рівня динамічності конкурентного середовища на тлі

формування глобальної економіки [10, с. 49].

Сучасний діловий світ передбачає високі темпи формування, передачі, обробки та використання інформації, створення нових інформаційних продуктів. Саме інформаційні продукти в сучасних умовах стали найбільш важливою ланкою та будуть надалі основним елементом, який сприяє розвитку ділових відносин між різними господарюючими суб'єктами. Закономірністю також стає затребуваність фахівців, які використовують у роботі новітні інформаційні технології, здатні створювати наукоємні інформаційні ресурси. Це зумовлюється розвитком і становленням нового інформаційного суспільства [16, с. 379].

Задля надання корисної інформації для прийняття правильних рішень та підвищення інформаційної ефективності система бухгалтерського обліку (особливо комп'ютеризована) має характеризуватися високим рівнем точності та своєчасності фінансових даних, відповідною та синхронізованою інформацією з прийняттям рішень, спрощеною та зрозумілою інформацією, достатньою гнучкістю для змін та розвитку [17].

Сьогодні професійний бухгалтер вже не може уявити собі процес ведення бухгалтерського обліку без застосування засобів автоматизації. Саме тому однією з основних проблем достовірного ведення обліку є процес його поєднання з останніми тенденціями у світі комп'ютерних технологій.

Для сучасного етапу розвитку інформаційного забезпечення управління підприємствами України характерними є такі основні тенденції:

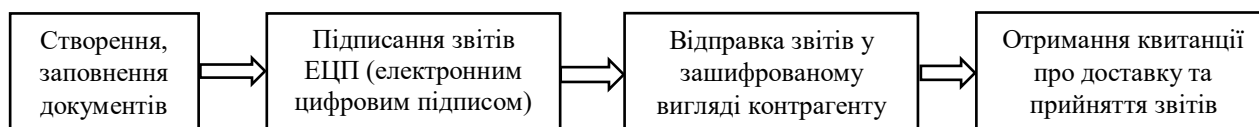
- збільшення обсягу та покращення якості інформаційних ресурсів, які використовуються в управлінській діяльності;
- удосконалення технічних засобів обробки, накопичення і передачі інформації, що використовуються підприємствами. При цьому велике значення мають інформаційні технології, які базуються на застосуванні комп'ютерів, активній участі користувачів в інформаційному процесі, широкому використанні пакетів прикладних програм загального призначення, доступні до віддалених баз даних і програм завдяки обчислювальним мережам;
- розширення переліку спеціалізованих програмних продуктів, які пропонуються ринком для побудови інформаційних систем окремих видів підприємств;
- децентралізація побудови інформаційних систем і використання інформаційних ресурсів у межах підприємства;
- введення в окремих великих підприємствах посади головного спеціаліста з інформації, який відповідає за створення відповідних баз даних та впровадження новітніх технологій [11, с. 121].

Станом на 2021 рік вітчизняний ринок пропонує десятки програмних продуктів для комп'ютеризації обліку і кожне підприємство обирає для себе найбільш прийнятне програмне забезпечення із врахуванням особливостей його діяльності.

Діяльність Ялтушківської дослідно-селекційної станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України пов'язана з проведенням фундаментальних та прикладних досліджень, а також

експериментальних розробок у сфері природничих і технічних наук. Стан справ у дослідній станції відображається в бухгалтерському обліку, який є частиною процесу управління господарством. На дослідній станції застосовують програмне забезпечення М.Е.Дос. (My Electronic Document) «Звітність», що є однією з найбільш поширених програм для подання звітності до контролюючих органів та обміну юридично значущими первинними документами між контрагентами в електронному вигляді.

Це один із базових модулів програми М.Е.Дос., який містить повний комплект бланків звітності встановленого зразка у всі державні органи, дозволяє за лічені секунди знайти необхідний бланк і заповнити його, що значно економить час і спрощує роботу бухгалтерії (рис. 1).

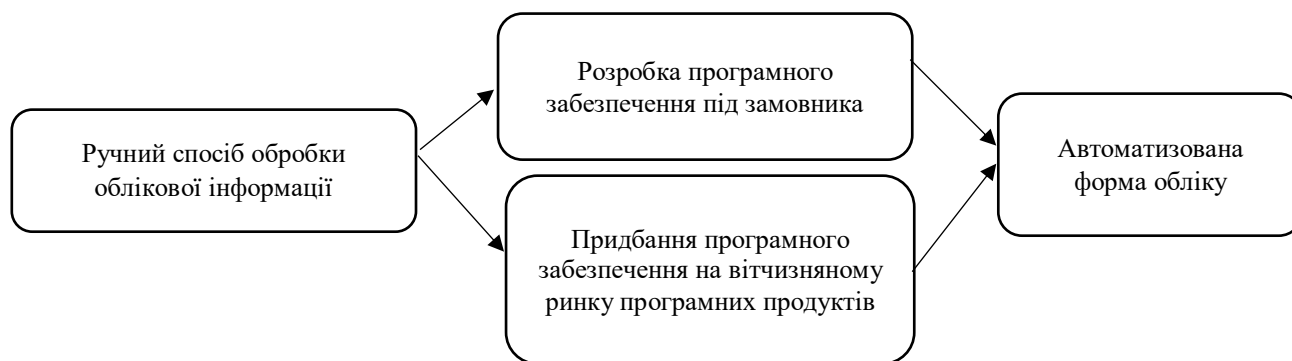
Рис. 1. Повний цикл роботи з документами у Модулі М.Е.Дос «Звітність»

Джерело: розроблено авторами

Як видно з рис. 1, програмний продукт М.Е.Дос «Звітність» призначений для автоматизації процесів роботи зі звітною документацією. За допомогою цього модуля значно скорочується час на створення і відправку звітів у різні контролюючі органи. Проте для ведення на підприємстві повноцінного автоматизованого обліку усіх господарських процесів зазначеної програми недостатньо. Для цього господарству потрібно або придбати додаткові модулі програми М.Е.Дос, або здійснити процес переходу на автоматизовану форму ведення обліку з використанням іншого програмного забезпечення, яке буде охоплювати всі напрямки автоматизації бухгалтерської діяльності.

Сьогоднішні перетворення у країні вимагають від підприємств адаптуватися до сучасного світу, а спеціалістів – набувати нових компетенцій, які є запорукою успіху діяльності кожного господарства.

Для переходу на автоматизовану форму обліку в таких господарствах є два надійних способи (рис. 2).

Рис. 2. Способи переходу на автоматизовану форму обліку

Джерело: розроблено авторами

Першим способом є розробка програмного забезпечення під замовника, що буде враховувати всі особливості діяльності конкретного підприємства (широко застосовується сленг «розробка з нуля»).

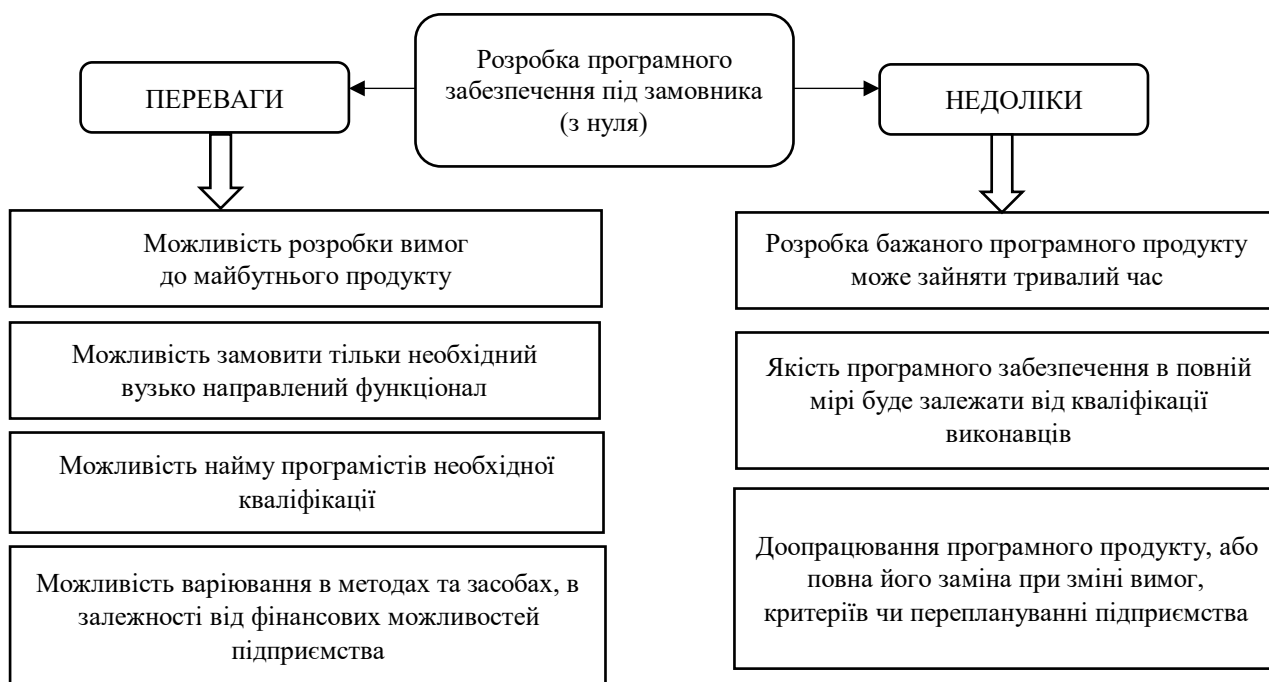
Розробку системи з нуля доцільніше використовувати при:

1) реалізації системи під свої господарські процеси – розробка з нуля системи, що менше налаштовується, швидша в реалізації, ніж адаптація складної системи з уже наявним функціоналом;

2) розробці системи з дуже специфічними вимогами і процесами, що простіше зробити з чистого аркуша, ніж переробляти наявні алгоритми.

Розробник попередньо аналізує потреби замовника, деталізує технічні завдання, узгоджує інтерфейс програмного продукту та розробляє відповідне програмне забезпечення (далі – ПЗ). Важливим етапом розробки ПЗ є його тестування. Його суть полягає у тому, що протягом певного періоду з розробленим варіантом програми (так званою бета-версією) працює спеціаліст, для якого вона створюється (бухгалтер) і фіксує помилки чи незручності, які виникають під час роботи, з метою їх подальшого усунення.

Такий метод має як переваги, так і значні недоліки, і підприємствам обов'язково потрібно враховувати всі нюанси перед введенням у роботу розробленого програмного продукту (рис. 3).

Рис. 3. Переваги та недоліки розробки програмного забезпечення під замовника

Джерело: сформовано авторами на основі джерела [3]

Якщо в результаті імплементації програмного продукту на підприємстві підвищиться якість ведення обліку та зросте ефективність діяльності, тоді можна буде вважати розроблену програму результативною.

Наступним способом переходу на автоматизовану форму обліку є придбання готового пакету програмного продукту.

Досить суттєво тут відчувається посилення конкуренції серед компаній-розробників, постачальників послуг, адже у наведеній нижче табл. 1 можна побачити неповний перелік спеціалізованого програмного забезпечення, яке активно використовується для автоматизації процедур бухгалтерського обліку. [1, с. 633].

Таблиця 1

Порівняльний аналіз програмного забезпечення для автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємствах України

Комп'ютерні програми	Призначення	Облікові автоматизації процедур бухгалтерського обліку на підприємстві
1	2	3
«Парус»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах різних видів діяльності	Введення операцій за відповідними шаблонами. Основні можливості системи: облік основних засобів, матеріалів і МШП; облік фінансово-розрахункових операцій; нарахування заробітної плати; звіти; введений новий механізм, який дозволяє користувачеві самостійно налаштовувати форми усіх документів щодо реалізації, додавати в систему документи, розроблені користувачем.
«Бухкомплекс»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах	Одночасність оформлення документа і господарської операції. Можливість використовувати генератор аналітичних звітів, в якому самостійно можна визначити рівень необхідної аналітики. Відсутність у програмі модуля «Фінансовий аналіз».
«Інфобухгалтер»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах різних видів діяльності	Ручне введення господарських операцій та за допомогою документів. Програма здійснює такі операції: формування балансу, оборотної відомості, Головної книги, відомостей аналітичного обліку по рахунках, журналів-ордерів і відомостей до них, шахового балансу, різноманітних відомостей і довідок; аналіз фінансової діяльності з можливістю побудови графіків і діаграм.
«Кіп Expert 4.1»	Для ведення обліку на великих підприємствах з великими обсягами	Вихідними даними для програми є господарські операції, що вносяться до Журналу господарських операцій.
«1С: Бухгалтерія 7.7»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах різних видів діяльності	Універсальна бухгалтерська програма, яка призначена для ведення синтетичного та аналітичного бухгалтерського обліку. Дозволяє вводити господарські операції декількома способами: ручне введення господарських операцій; використання типових операцій; використання режиму «Документи і розрахунки».
«1С: Бухгалтерія 8.0»	Для ведення обліку в організаціях, що здійснюють будь-які види комерційної діяльності	Автоматизовані процедури бухгалтерського обліку забезпечують одночасну реєстрацію кожного запису господарської операції, як на рахунках бухгалтерського обліку, так і в необхідних розрізах аналітичного обліку, кількісного і валютного обліку. Користувачі можуть самостійно управляти деякими методичними параметрами системи бухгалтерського обліку в рамках налаштування облікової політики, створювати нові субрахунки в розрізі аналітичного обліку.
«Офіс 2000 PRO 2.3»	Для ведення бухгалтерського обліку на малих і середніх підприємствах	До складу професійної версії входить: модуль «Бухгалтерія 2000», набір інструментарію для ведення маркетингової діяльності та організації довідкової інформації, організації документообігу, підтримуються багатовалютність, наявність декількох складів. Програма включає також щоденник для аналізу інформації про розклади і плани, довідник для обліку контактів працівників підприємства, дозволяє створити базу даних усіх документів підприємства, що прискорює їх пошук і роботу з ними.
«SoNct Бухгалтерський облік»	Для ведення обліку торговельних, виробничих, будівельних підприємств	Дозволяє автоматизувати такі сфери бухгалтерського обліку на підприємстві: гуртова і роздрібна торгівля, склад, виробництво, калькуляція собівартості, будівництво. Можливості програми: отримання інформації про будь-який елемент аналітичного обліку у реальному режимі часу, формування звітів у довільній формі за різними об'єктами обліку і з різним рівнем деталізації, усі документи формуються і зберігаються у форматі Microsoft Excel.

1	2	3
«Office Tools, 400»	Для ведення обліку та аналізу різних видів діяльності малих та середніх підприємств (у т.ч. корпоративних)	Система складається з декількох програм, кожна з яких може працювати незалежно, але використовує спільні дані. Можливості програми: складський облік, облік фінансових потоків, бухгалтерський облік для торговельних підприємств, наявність додатка «Аналізатор» (звіти з використанням функцій прогнозування і статистики, графіки, діаграми).
«ІНФІН-Бухгалтерія»	Орієнтована на середні та великі підприємства з складним обліком і не вимагає впровадження та навчання	Забезпечується автоматизований процес ведення балансового та позабалансового обліку. Можлива робота з декількома підприємствами на одному робочому місці. Робота можлива в будь-якому періоді, що корисно для оперативного введення первинних документів. Програма «Бухгалтерія» розроблена у таких варіантах: «Міні», «Максі», «Супер» та «Пліт», які відрізняються за функціональними можливостями та за вартістю.
«ABACUS Professional»	Призначена для ведення бухгалтерії, фінансового планування та управління середніх підприємствах	Повний комплекс бухгалтерського обліку, обробка проведення з детальною аналітичною інформацією; облік витрат на виробництво і калькулювання собівартості продукції, у т.ч. формуванням відповідних записів у Головній книзі; елементи фінансової аналізу; автоматичне нарахування відсотків і відрахування податків; мультивалютні операції, генератор звітних форм; система апаратного та програмного захисту інформації; зручний інтерфейс.
«Дебет Плюс»	Підходить для автоматизації обліку малого і середнього бізнесу, також його можуть використовувати підприємці	Дозволяє управляти складом, регулювати взаємовідносини з клієнтами, реалізований модуль CRM-системи. Доступно ведення управлінського обліку, відстеження фінансових операцій, управління персоналом і розрахунок заробітної плати.
Програмні продукти BAS (Business Automation System)	Призначена для автоматизації підприємств різних галузей і масштабів.	Всі продукти з лінійки BAS створені для вирішення певних обліково-управлінських завдань, мають свій функціонал і галузеву спрямованість. Кожен програмний продукт включає в себе стандартні функції, загальні для більшості продуктів, а також галузеві можливості з урахуванням специфіки бізнесу.

Доповнено на основі джерела [12]

Цей перелік програмних продуктів не є вичерпним, функційність цих програм є різною, починаючи від примітивних і завершуючи майже повною автоматизацією обліку. Вибір програмного забезпечення є визначальним у здійсненні облікових та управлінських процедур. У першу чергу, це має відповідати особливостям, інтересам та цілям конкретного підприємства.

Організаційно-правовою формою господарювання Ялтушівської дослідно-селекційної станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України є державна форма власності. Проте підприємство належить до госпрозрахункових, відповідно облік ведеться з дотриманням вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», національних стандартів бухгалтерського обліку, Плану рахунків та Інструкції щодо його застосування.

Розглянемо найбільш доцільні, на наш погляд, програмні продукти, які можуть застосовуватися госпрозрахунковими підприємствами.

Не зменшуючи цінність жодної з програм, варто виділити серед них досить нове програмне забезпечення, розроблене українськими компаніями, яке можуть використовувати підприємства різних галузей.

Донедавна найбільш популярною та затребуваною програмою, яка

використовувалася юридичними та фізичними особами в Україні, була програма «1С: Підприємство». Важливою перевагою цього програмного продукту була можливість одночасного ведення обліку для декількох підприємств у єдиній інформаційній базі, налаштування типових господарських операцій, а саме: засобів колективного введення часто застосовуваних бухгалтерських проведення, а також підтримка обліку діяльності індивідуальних підприємців, які застосовують спрощену систему оподаткування.

Для автоматизації оперативного обліку своєї діяльності, програму використовували як великі промислові холдинги, торговельні корпорації, фінансові та бюджетні організації, державні підприємства, підприємства сфери обслуговування, так і підприємці з малого бізнесу [7, с. 138].

Особливістю програми була можливість встановлення безлічі різних як типових, так і спеціалізованих конфігурацій (прикладного рішення з автоматизації різних видів обліку). Відгуки багатьох користувачів свідчили про те, наскільки стало легше працювати з появою системного продукту «1С: Підприємство».

Однак час іде і наявні програми застарівають, поступово розробники перестають їх підтримувати і замінюють новими рішеннями, розробленими з урахуванням сучасних технологій і побажань користувачів до функціоналу. Так на заміну програмним продуктам «1С:Підприємство» прийшли рішення з лінійки BAS.

Програмні продукти BAS (Business Automation System) – це рішення, що дозволяють комплексно автоматизувати роботу будь-якого підприємства, незалежно від його розмірів або сфери діяльності. Рішення розроблені на сучасній платформі Business Automation Framework і відповідають чинному законодавству України.

Підприємствам, які сьогодні використовують програмні продукти з лінійки 1С не варто хвилюватися, що програми раптово перестануть працювати. Всі впроваджені рішення і надалі будуть функціонувати в стандартному режимі, важливо тільки врахувати такий момент, що поступово ці продукти перестають підтримуватися розробниками і вони залишаються без оновлень.

Вихід продукту «BAS Бухгалтерія» обумовлений поступовим плановим переведенням рішень із платформи 1С на платформу BAS. Подальший розвиток функціональності рішень запланований лише в продуктивній лінійці BAS, тому всім користувачам програмних продуктів, що містять типову конфігурацію «1С: Підприємство. Бухгалтерія для України вер. 2.0» надається право переходу на новий програмний продукт на пільгових умовах.

Із попередньою версією програми «1С: Підприємство» програма «BAS Бухгалтерія» має дуже багато спільного, проте, це абсолютно новий продукт для бухгалтерів. Зміни між вказаними програмами будуть зростати поступово через наявність доопрацювань у BAS при одночасному припиненні підтримки 1С.

Інноваційна та адаптована під законодавство України автоматизація бізнес-процесів системи BAS має варіанти конфігурацій для будь-яких структур підприємств. У ній можна знайти такі функції, як:

- чітке планування виробництва та діяльності підприємства загалом;
- ведення всіх видів обліку підприємства чи установи;
- робота в єдиному інформаційному середовищі всіх співробітників та підрозділів організації;
- звітність із варіативним налаштуванням;
- аналіз стану справ для прийняття своєчасних управлінських рішень.

У сукупності зі зручним інтерфейсом та можливістю регулювання BAS значно зменшує витрати часу на виконання рутинних завдань та знижує кількість помилок. Ця лінійка програмних рішень допомагає бізнесу з конкретними завданнями, адже вона містить різні варіанти вирішення конкретних завдань автоматизації з урахуванням галузевої специфіки.

Підприємства, які звітують керівним державним органам або подають звіти державним установам контролю, можуть використовувати програму «Бест-Звіт», яка призначена для автоматизації процесів підготовки, подання, прийняття, контролю, збереження, обробки та аналізу документів. Її функційні можливості, як і програми «1С: Підприємство» та «BAS Бухгалтерія», справляють велике враження у контексті вдосконалення складання фінансової звітності. Зокрема, програма охоплює бази основних документів, які постійно поповнюються. Вона дозволяє вести реєстр та комплект форм звітності як за типовими зразками, так і орієнтованими на підприємства різних видів діяльності з можливістю створювати й коригувати власні комплекти форм звітності; забезпечує перевірку коректності заповнення звітних документів, формування пакетів електронної звітності для передачі в автоматизоване робоче місце збору й обробки [5, с. 49].

При виборі програмного забезпечення чи при розробці програми з нуля керівництву підприємства завжди потрібно враховувати те, що програмне забезпечення має відповідати специфіці діяльності підприємства, його особливостям, цілям та інтересам.

Найбільш ефективним та правильним підходом стосовно автоматизації облікових операцій є «західний» підхід, в основі якого закладено таке твердження: «Автоматизація облікових процесів підприємства повинна бути результативною і виходити зі стратегії процвітання підприємства», тобто потрібно автоматизувати ті завдання, котрі будуть допомагати досягненню цілей підприємства, де всі задачі автоматизації будуть оцінені з позиції «Ефективність/Ціна». Зазначений підхід дійсно називають правильним, навіть майже ідеальним. Сутність цього підходу є такою:

- 1) відповідно до сформованої стратегії та цілей господарства, виокремлюють ділянки обліку, котрим необхідне якісне покращення;
- 2) на відповідній ділянці обліку будується відповідне завдання автоматизації, яка забезпечує процес підвищення результативності;
- 3) ймовірний ефект від завдання автоматизації обліку визначається наперед та, в основному, порівнюється з видатковими статтями на модернізацію та налаштування;
- 4) автоматизація та реорганізація обліку підприємства [13, с. 43].

Трансформація обліку в цифровий формат формує нові вимоги і до

фахівців із бухгалтерського обліку, в результаті чого необхідно забезпечити перепідготовку кадрів на підприємстві, що дозволить значно розширити можливості бухгалтерів, підвищити якість та ефективність їхньої роботи, наділивши при цьому їх значно більшим масивом компетенцій. Це дасть можливість сучасним спеціалістам вирішувати нові проблеми, поглиблювати професійні компетенції та працювати по-новому.

Висновки. На сучасному етапі розвитку цифрових технологій сьогодні практично кожне підприємство має можливість здійснювати автоматизовану форму бухгалтерського обліку. Новітній вітчизняний ринок інформаційного забезпечення наповнений різноманітними програмними продуктами для автоматизації обліку підприємств різних галузей, які максимально враховують специфіку їхньої діяльності та мають свої особливості.

Головне завдання, яке нині стоїть перед частиною господарств та Ялтушківською дослідно-селекційною станцією в тому числі, – це завдання вибору відповідного програмного забезпечення для автоматизації обліку та управління, яке найбільше задовольнятиме їхні потреби. Тому, пропонуємо Дослідно-селекційній станції Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України створити ефективну автоматизовану облікову систему за допомогою нової сучасної програми «BAS Бухгалтерія», що є готовим інструментом для вирішення всіх завдань, які стоять перед бухгалтерською службою підприємства.

Вибір найбільш раціонального програмного продукту для ведення автоматизованого бухгалтерського обліку дозволить забезпечити у господарстві якісну та оперативну обробку масиву облікових даних, зниження трудових витрат на ведення обліку, вищу якість роботи облікового персоналу, інтеграцію всіх бізнес-процесів, додаткові можливості контролю, надійне збереження та надійний захист інформації, швидке та оперативне формування фінансової та бухгалтерської звітності, що в сукупності буде сприяти удосконаленню управлінської системи.

Отже, запровадження процесу автоматизації обліку на підприємстві є основою створення високоорганізованого середовища, яке буде сприяти розвитку ділових відносин між різними господарюючими суб'єктами в умовах стрімкого розвитку інформаційних інновацій.

Список використаних джерел

1. Бездушна Ю.С., Микульський В.С. Автоматизація управлінського обліку: актуальність та перспективи. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. № 6 (17). С. 631-635.
2. Близнюк І.М. Інформаційна безпека України та заходи її забезпечення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України*. 2008. № 5. С. 206-214.
3. Дидич С.О., Домбровський О.І., Коцюбан Г.П., Олійник О.С. Проблеми впровадження прикладного програмного забезпечення. *Проблеми інформатизації та управління*. 2014. № 2 (46). С. 20-26.
4. Дудатьєв А.В. Моделі інформаційної підтримки управління

комплексною інформаційною безпекою. *Радіoeлектроніка, інформатика, управління*. 2017. № 1. С. 107-114.

5. Ігнатенко М.М., Сарапіна О.А. Вплив автоматизації обліку та фінансової звітності на безпеку підприємств. *Економічний вісник університету*. 2018. № 38. С. 47-53. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-38-47-53>.

6. Калетнік Г.М., Шинькович А.В. Оцінка організаційно-інформаційного забезпечення антикризового управління агроформувань. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2020. № 1 (49). С. 7-23. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-1-1.

7. Коваль О.В. Автоматизація бухгалтерського обліку на сільськогосподарському підприємстві в сучасних умовах. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 6 (46). С. 136-141. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-6-15.

8. Наконечна Н.В. Автоматизовані облікові системи як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2010. № 2. С. 233-238.

9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 25.03.2022).

10. Правдюк Н.Л., Лепетан І.М., Бурко К.В. Тактичний та стратегічний менеджмент підприємств: обліковий аспект: монографія. Вінниця: Видавництво ФОП Кушнір Ю.В. 2020. 448 с.

11. Прокопова О., Гаркуша Н. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень в сучасних бізнес-системах. *Економічний дискурс*. 2015. № 4. С. 117-125.

12. Сімаков К.І., Рудман В.І. Аналіз впровадження та використання систем автоматизації бухгалтерського обліку на вітчизняних підприємствах. *Економічний вісник Донбасу*. 2021. № 2 (64). С. 209-215. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-209-215](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-209-215).

13. Скрипник С.В., Франчук І.Б., Шепель І.В. Особливості автоматизації обліку підприємств у сучасних умовах. *Економіка та держава*. 2020. № 10. С. 39-45. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.10.39.

14. Сороківська О.А. Інформаційна безпека підприємства: нові загрози та перспективи. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2010. № 2. Т. 2. С. 32-35.

15. Стецюк Л.С. Оцінка стану інформаційного забезпечення аналізу господарської діяльності підприємства. *Облік і фінанси*. 2014. № 3 (65). С. 136-141.

16. Титенко Л.В., Ключко О.О. Управління інформаційними ризиками облікової системи підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 42. С. 379-383. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastructure42-64>.

17. El-dalabeeh A.E. The impact of accounting information systems development on improving ecommerce in the public shareholding industrial companies. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*. 2019. Vol. 23, № 2. URL: <https://www.abacademies.org/articles/The-Impact-of->

Accounting-Information-Systems-Developmenton-Improving-E-Commerce-1528-2635-23-2-377.pdf (дата звернення: 25.03.2022).

References

1. Bezdushna, Yu.S., & Mykul'skyi, V.S. (2018). Avtomatyzatsiia upravlin'skoho obliku: aktualnist ta perspektyvy [Automation of management accounting: relevance and prospects]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Governance*, 6, 17, 631-635 [in Ukrainian].
2. Blyzniuk, I.M. (2008). Informatsiina bezpeka Ukrainy ta zakhody yii zabezpechennia [Information on the security of Ukraine and come in and security]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav Ukrainy – Scientific Visnik of the National Academy of Internal Affairs of Ukraine*, 5, 206-214 [in Ukrainian].
3. Dydych, S.O., Dombrovskyi, O.I., Kotsiuban, H.P., & Oliinyk, O.S. (2014). Problemy vprovadzhennia prykladnoho prohramnoho zabezpechennia [Problems of application software implementation]. *Problemy informatyzatsii ta upravlinnia – Problems of informatization and management*, 2 (46), 20-26 [in Ukrainian].
4. Dudatiev, A.V. (2017). Modeli informatsiinoi pidtrymky upravlinnia kompleksnoiu informatsiinoiu bezpekoiu [Models of information support for integrated information security management]. *Radioelektronika, informatyka, upravlinnia – Radioelectronics, computer science, management*, 1, 107-114 [in Ukrainian].
5. Ihnatenko, M.M., & Sarapina, O.A. (2018). Vplyv avtomatyzatsii obliku ta finansovoi zvitnosti na bezpeku pidpriemstv [The impact of automation of accounting and financial reporting on the security of enterprises]. *Ekonomichnyi visnyk universytetu – Economic Bulletin of the University*, 38, 47-53. DOI: <https://doi.org/10.31470/2306-546X-2018-38-47-53> [in Ukrainian].
6. Kaletnik, G.M., & Shynkovych, A.V. (2020). Otsinka orhanizatsiino-informatsiinoho zabezpechennia antykrizovoho upravlinnia ahroformuvan [Assessment of organizational and information support of crisis management of agricultural formations]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 1 (49), 7-23. DOI: 10.37128/2411-4413-2020-1-1 [in Ukrainian].
7. Koval, O.V. (2019). Avtomatyzatsiia bukhhalterskoho obliku na silskohospodarskomu pidpriemstvi v suchasnykh umovakh [Automation of accounting at an agricultural enterprise in modern conditions]. *Ekonomika, finansy, menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky – Economics, finance, management: topical issues of science and practical activity*, 6 (46), 136-141. DOI: 10.37128/2411-4413-2019-6-15 [in Ukrainian].
8. Nakonechna, N.V. (2010). Avtomatyzovani oblikovi systemy yak instrument zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Automated accounting systems as a tool to ensure the economic security of the enterprise]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Economic Series*,

2, 233-238 [in Ukrainian].

9. Sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Site of the State statistics service of Ukraine]. *ukrstat.gov.ua*. Retrieved from: www.ukrstat.gov.ua [in Ukrainian].

10. Pravdyuk, N.L., Lepetan, I.M., & Burko, K.V. (2020). *Taktychnyj ta strategichnyj menedzhment pidpryyemstv: oblikovyj aspekt [Tactical and strategic management of enterprises: accounting aspect]*. Vinnytsia: Vydavnytstvo FOP Kushnir Yu.V. [in Ukrainian].

11. Prokopova, O., & Harkusha, N. (2015). Informatysiine zabezpechennia pryiniattia upravlinskykh rishen v suchasnykh biznes-systemakh [Information support of management decisions in modern business systems]. *Ekonomichnyi dyskurs – Economic discourse*, 4, 117-125 [in Ukrainian].

12. Simakov, K.I., & Rudman, V.I. (2021). Analiz vprovadzhennia ta vykorystannia system avtomatyzatsii bukhhalterskoho obliku na vitchyznianskykh pidpryyemstvakh [Analysis of the implementation and use of accounting automation systems at domestic enterprises]. *Ekonomichnyj visnyk Donbasu – Economic Bulletin of Donbass*, 2 (64), 209-215. DOI: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2\(64\)-209-215](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2021-2(64)-209-215) [in Ukrainian].

13. Skrypnyk, S.V., Franchuk, I.B., & Shepel, I.V. (2020). Osoblyvosti avtomatyzatsii obliku pidpryyemstv u suchasnykh umovakh [Features of automation of enterprise accounting in modern conditions]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, 10, 39-45. DOI: 10.32702/2306-6806.2020.10.39 [in Ukrainian].

14. Sorokivska, O.A. (2010). Informatysiina bezpeka pidpryyemstva: novi zahrozy ta perspektyvy [Information security of the enterprise: new threats and prospects]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomichni nauky – Bulletin of Khmelnytsky National University. Series: Economic Sciences*, 2, 2, 32-35 [in Ukrainian].

15. Stetsiuk, L.S. (2014). Otsinka stanu informatysinoho zabezpechennia analizu hospodarskoi diialnosti pidpryyemstva [Assessment of the state of information support for the analysis of economic activity of the enterprise]. *Oblik i finansy – Accounting and finance*, 3 (65), 136-141 [in Ukrainian].

16. Tytenko, L.V., & Kliuchko, O.O. Upravlinnia informatysinymy ryzykamy oblikovoi systemy pidpryyemstva [Management of information risks of the accounting system of the enterprise]. *Infrastruktura rynku – Market infrastructure*, 42, 379-383. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct42-64> [in Ukrainian].

17. El-dalabeeh, A.E. (2019). The impact of accounting information systems development on improving ecommerce in the public shareholding industrial companies. *Academy of Accounting and Financial Studies Journal*, 23, 2. Retrieved from: <https://www.abacademies.org/articles/The-Impact-of-Accounting-Information-Systems-Developmenton-Improving-E-Commerce-1528-2635-23-2-377.pdf> [in English].

Відомості про авторів

ГОНЧАРУК Інна Вікторівна – доктор економічних наук, професор кафедри економіки та підприємницької діяльності, проректор з науково-педагогічної, наукової та інноваційної діяльності, Вінницький національний

аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: vnaunauka2021@gmail.com).

КОВАЛЬ Олена Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри бухгалтерського обліку, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: ostapchukov@meta.ua).

СТАРОСУД Віталій Іванович – директор Ялтушківської дослідно-селекційної станції ІБКіЦБ НААН України ННБК «Всеукраїнський науково-навчальний консорціум» (23021, Вінницька область, Барський р-н, с. Черешневе, вул. Селекційна, 4, e-mail: vmv_dss@ukr.net).

HONCHARUK Inna – Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Vice-Rector for Scientific and Pedagogical, Scientific and Innovative Activities, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: vnaunauka2021@gmail.com).

KOVAL Olena – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Accounting, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Soniachna Str., e-mail: ostapchukov@meta.ua).

STAROSUD Vitaliy – Director of the Yaltushkiv Experimental Breeding Station of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine of the ESIC «Ukrainian Scientific-Educational Consortium», (23021, Vinnytsia Region, Barskyi District, Cheresheve, 4, Seleksiina Str., e-mail: vmv_dss@ukr.net).

УДК 336.74

DOI: 10.37128/2411-4413-2022-2-2

**ЯКІ ГРОШІ СТАНУТЬ
МЕЙНСТРИМОМ
ГРОШОВОГО ОБІГУ –
ЕЛЕКТРОННІ ЧИ
ВІРТУАЛЬНІ?**

ЗАХАРЧЕНКО В.І.,
*доктор економічних наук,
професор кафедри адміністративного
менеджменту та альтернативних джерел енергії,
Вінницький національний аграрний університет
(м. Вінниця)*

У статті розглянуто актуальні питання грошового обігу в Україні та світі в контексті глобальних викликів, пов'язаних зі світовою фінансовою кризою 2008-2009 років, пандемією коронавірусу та російсько-українською війною.

Метою дослідження є порівняльний аналіз електронних грошей як фіатних та віртуальних як нефіатних щодо можливостей їхнього перетворення на мейнстрим, тобто на займання ними домінуючого положення в системах грошового обігу України та світу.

Зауважено, що віртуальні гроші часто ще називають криптовалютами, тому що вони базуються на технології блокчейн, яка передбачає криптографічну систему захисту інформації. Підкреслено, що їх головною технологічною особливістю є децентралізований характер криптомережі. Це означає, що вони не емітуються і не контролюються державою, а отже, не можуть належати до фіатних грошей (на відміну від електронних).

Виявлено як переваги, так і недоліки віртуальних грошей порівняно з електронними. Наявність таких недоліків у криптовалютах як значна енерговитратність видобування (майнінгу) монет, висока волатильність ринку, наявність «поганих акторів» у